MIĘDZYNARODOWA AKADEMIA NAUK STOSOWANYCH W ŁOMŻY

TEORIA I METODYKA DOSKONALENIA ZAWODOWEGO KADRY AKADEMICKIEJ JAKO ELEMENTU KSZTAŁCENIA USTAWICZNEGO W SYSTEMIE SZKOLNICTWA WYŻSZEGO, NAUKI I PRAKTYKI PEDAGOGICZNEJ

TOM 1

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЯК ЕЛЕМЕНТ БЕЗПЕРЕРВНОГО НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ, НАУКИ І ПРАКТИКИ

ТОМ 1

Redakcja naukowa:

Zoia Sharlovych

Łomża 2023

МІЖДЗИНАРОДОВА АКАДЕМІЯ НАУК СТОСОВАНИХ У ЛОМЖІ
RECZPOSPOLITA POLSKA, UE

Redakcja naukowa:
Dr Zoia Sharlovych

Recenzenci:
prof, dr hab. Olena Antonova, Uniwersytet Państwowy im. Iwana Franki w Żytomierzu, Ukraina
dr Iwona Borawska, Międzynarodowa Akademia Nauk Stosowanych w Łomży, Reczpospolita Polska, UE

Teoria i metodyka doskonalenia zawodowego kadry akademickiej jako elementu kształcenia ustawicznego w systemie szkolnictwa wyższego, nauki i praktyki pedagogicznej. Tom 1.: Zbiór prac naukowych / Redakcja naukowa Zoia Sharlovych. – Łomża, Wydawnictwo: MANS w Łomży, 2023. 227 s.

Теорія і методика професійного розвитку педагогічних працівників як елемент безперервного навчання в системі вищої педагогічної освіти, науки і практики. Том 1.: Збірник наукових праць / Науковий редактор Зоя Шарлович. – Ломжа, Видавництво: MANS w Łomży, 2023. 227 с.

ISBN 978-83-967643-2-4

W zbiorze znajdują się materiały odzwierciedlające kierunki i wyniki badań naukowych poświęconych aktualnym zagadnieniom: teoriom i metodom nauczania w zawodowego i wyższego szkolnictwa pedagogicznego w zakresie wykorzystania nowoczesnych technologii edukacyjnych, kształtowaniu osobowości i kompetencji nowoczesny specjalista w systemie kształcenia ustawicznego.

Zbiór powstaje z gotowych materiałów dostarczonych przez autorów. Wydawca nie ponosi odpowiedzialności za materiały przekazane do publikacji.

Збірник містить матеріали, які відображають напрями та результати наукових досліджень, присвячених актуальним питанням: теорії і методики викладання в закладах фахової передвищої та вищої освіти з використання сучасних освітніх технологій, становлення особистості та формування компетентності сучасного фахівця в системі безперервного навчання.

Збірник сформований з готових матеріалів, наданих авторами. Видавець не несе відповідальності за надані до публікації матеріали.

Wydawnictwo Międzynarodowej Akademii Nauk Stosowanych w Łomży, 2023 r.

© Międzynarodowa Akademia Nauk Stosowanych W Łomży, 2023

КОРОТКА ІСТОРІЯ КАФЕДРИ БОТАНІКИ, БІОРЕСУРСІВ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОРІЗНОМАНІТТЯ ЖИТОМИРСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

Киричук Г. Є.[1]; Константиненко Л. А.[2], Шелюк Ю. С.[3],
[1] д.б.н., професор, ректор, професор кафедри ботаніки, біоресурсів та збереження біорізноманіття,
[2] к.б.н., доцент, завідувач кафедри ботаніки, біоресурсів та збереження біорізноманіття,
[3] д.б.н., професор, професор кафедри ботаніки, біоресурсів та збереження біорізноманіття,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Кафедра ботаніки (нині кафедра ботаніки, біоресурсів та збереження біорізноманіття) створена в 1934 р. на природничо-географічному факультеті Бердичівського педінституту, її очолив викладач Л. Тишкевич. Однак проіснувала вона лише чотири роки, оскільки 1938 року було ліквідовано сам факультет. У 1965 році кафедра відновила свою роботу у складі Бердичівського педінституту і у 1971 р. продовжила свою діяльність вже в Житомирському педагогічному інституті. На новому місці було обладнано лабораторії анатомії та морфології рослин, систематики рослин, основ сільського господарства, фізіології рослин і генетики, геології, землезнавства і краєзнавства, методики викладання біології, біологічної хімії та комп'ютерний клас.

За роки свого існування на кафедрі працювали висококваліфіковані викладачі. У різні часи тут реалізували освітній процес кандидати біологічних наук, доценти: Володимир Порфирович Богініч, Леонур Васильович Михайловський, Антон Михайлович Охріменко, Іван Дмитрович Лишенко, Олена Петрівна Житова, Наталія Миколаївна Корнійчук, Олена Олександрівна Аннамухаммедова, Ірина Олександрівна Першко, Галина Василівна Муж; кандидати сільськогосподарських наук, доценти: Наталія Василівна Кулакова, Анатолій Данилович Жовтонога, Гаррій Олександрович Корбут; кандидат біологічних наук, старший викладач Тамара Михайлівна Панченко; старші викладачі Галина Федорівна Дудник, Людмила Олександрівна Юрик та Галина Миколаївна Міхеєва, асистенти Наталія Миколаївна Поліщук, Алла Адамівна Ленартович та Марія Іванівна Дудар. [2]

З 1965 до 1973 рр. кафедру очолювала доцент Наталія Василівна Кулакова, з 1973 до 1976 рр. – доцент Іван Дмитрович Лишенко, з 1977 до 2000 рр. – доцент Антон Михайлович Охріменко, з 2000 до 2018 рр. – професор Галина Євгеніївна Киричук, з 2018 до 2020 рр. – доцент Юлія Святославівна Шелюк. З 2020 року кафедрою завідує доцент Людмила Анатоліївна Константиненко.

Науково-педагогічні працівники кафедри забезпечують викладання навчальних дисциплін на освітніх програмах: «Біологія» першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти, Середня освіта «Біологія та хімія», Середня освіта «Хімія

та біологія», «Екологія та екологічна освіта» другого (магістерського) рівня, «Екологія», «Початкова освіта» та «Тепличне господарство» першого (бакалаврського) рівня. У 2013 році на кафедрі відкрито аспірантуру за спеціальністю 03.00.17 — гідробіологія.

Кафедра здійснює наукові дослідження за такими темами:

- «Функціональні та метаболічні реакції прісноводних молюсків на поєднану дію абіотичних та біотичних чинників водного середовища» (Галина Євгеніївна Киричук);
- «Фауна, біологія та екологія ставковиків Житомирського Полісся» (Лариса Євгеніївна Астахова);
- «Вплив фізіологічно активних речовин на ріст і розвиток вищих рослин» (Людмила Олександрівна Перепелиця);
- «Структура та функціонування фітопланктону різнотипних водних об'єктів Українського Полісся» (Юлія Святославівна Шелюк);
- «Морфологія, екологія та систематика круговійчастих інфузорій» (Людмила Анатоліївна Константиненко);
- «Голі амеби Житомирського Полісся» (Марина Костянтинівна Пацюк);
- «Вміст та роль біологічно активних речовин в адаптації прісноводних молюсків до екологічних чинників різної природи» (Лідія Володимирівна Музика);
- «Вивчення видового складу акаридієвих кліщів Житомирського Полісся України, особливостей їх шкодочинності та методів її прогнозування з метою удосконалення засобів боротьби з ними шляхом використання профілактичних заходів» (Ярослава Русланівна Оксентюк);
- «Сучасна система управління закладами загальної середньої освіти; формування ефективних шкільних мереж в регіонах; реформа шкільної освіти та старшої школи зокрема; робота над становленням старшої профільної школи в Україні» (Олег Іванович Фасоля);
- «Деградаційні процеси в ґрунтовому покриві» (Богдан Володимирович Матвійчук). [2]

З 2014 року на кафедрі функціонує спільна науково-дослідна лабораторія «Лабораторія гідроекологічних проблем Полісся» Інституту гідробіології НАН України та Житомирського державного університету імені Івана Франка, науковим керівником якої є д.б.н., професор Киричук Галина Євгеніївна.

На кафедрі діють наукові гуртки та проблемні групи: науковий гурток «Гідробіологічні дослідження Житомирського Полісся» (керівник: д.б.н., професор Киричук Г. Є.), «Ботанічний гурток» (керівник: к.б.н., доцент Астахова Л. Є.), науковий гурток «Еколого-біохімічні дослідження гідробіонтів» (керівник: к.б.н., доцент Музика Л. В.), проблемні групи: «Сучасні прийоми, методи та технології навчання біології» (керівник: к.б.н., доцент

Константиненко Л. А.), «Структура і функціонування фітопланктону різнотипних водних об'єктів Полісся» (керівник: д.б.н., професор Шелюк Ю. С.), «Сучасні методи в генетиці» (керівник к.б.н., доцент Пацюк М. К.), «Дослідження фауністичних угруповань акаридієвих кліщів Західного Полісся» (керівник: к.б.н. старший викладач Оксентюк Я. Р.), «Профільне навчання як спосіб індивідуалізації освітнього процесу у старшій школі» (керівник: к.п.н., доцент Фасоля О. І.), «Проблематика закритого ґрунту в Україні» (керівник: к.с-г.н., доцент Матвійчук Б. В.), «Вплив важких металів на ріст і розвиток вищих водних рослин» (керівник: асистент Корево Н. І.), «Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів, сучасні методи її виконання» (керівник: асистент Остапенко Л. П.), «Біотехнологічні методи дослідження» (керівник: асистент Гуторчук С. Л.). [2]

Упродовж останніх п'яти років науковці кафедри опублікували понад 250 наукових праць, зокрема 64 у міжнародних наукометричних базах (SCOPUS), і взяли участь у понад 100 конференціях, зокрема у 42 міжнародних. Викладачами кафедри видано наступні підручники та посібники: «Ботаніка в таблицях і схемах: посібник для учнів загальноосвітніх навчальних закладів, абітурієнтів та вчителів» (за заг. ред. Г. Киричук відзначений дипломом конкурсу «Краща книга 2012 року») [1], «Ботаніка (морфологія рослин) в таблицях і схемах: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів» (Г. Киричук, Н. Корнійчук., Ю. Шелюк, Д. Гарбар.) [4], «Генетика», «Генетика з основами селекції» доцента І. Лишенка [7], «Біологія. Запитання, задачі, вправи, тести. 7 клас» (І. Лишенко, Г. Міхеєва) [6], «Книга для читання з ботаніки», «Хрестоматія з зоології» доцента А. Охріменка [8, 9], навчальний посібник «Рідкісні і зникаючі види тварин Житомирщини» А. Стадниченко, Г. Киричук та ін. [10], монографія «Чорний біль Житомирщини» доцента Г. Корбута та ін. [2]

Кафедра гордиться своїми працівниками, серед яких: «Відмінники освіти України» (Г. О. Корбут, Г. Є. Киричук (1999)); «Заслужені працівники освіти України» (Г. О. Корбут (2007), Г. Є. Киричук (2010)); Лауреати Премії Президента для молодих вчених (Г. Є. Киричук (2003), Ю. С. Шелюк (2011)); Премії Національної Академії наук України для молодих вчених (Ю. С. Шелюк (2010)); Соросівського гранту (Г. Є. Киричук (1995)); конкурсу «Науковець року» (Г. Є. Киричук (2013, 2015, 2016), Ю. С. Шелюк (2010, 2017)); щорічного обласного конкурсу «Краща книга 2012 року» (Л. Є. Астахова, Д. А. Гарбар, Г. Є. Киричук, Н. М. Корнійчук, Л. О. Перепелиця, Ю. С. Шелюк). [2]

Викладачі кафедри Г. Є. Киричук та Л. А. Константиненко (у співавторстві) отримали два патенти на винаходи «Спосіб визначення якості роботи систем очистки стічних вод» (№ 95441) та «Метод оцінки чисельності перифітонних найпростіших за відносною чисельністю їх стадії розселення» (№ 106789). [3, 5]

Кафедра має наукові зв'язки з багатьма навчальними закладами та науковими центрами України, Польщі, США, Литви.

Протягом 2013–2016 років кафедра брала участь в організації та проведенні ІІ етапу Всеукраїнської студентської олімпіади з біології.

Уже декілька років поспіль на кафедрі проводиться Літня ботанічна школа, яка вперше відкрила свої двері у 2017 році учням 9-10 класів як інтерактивний профорієнтаційний захід. Програма школи передбачає щоденні інтегровані заняття теоретичного та практичного характеру, екскурсії в природу.

На кафедрі систематично проводиться низка різноманітних заходів для студентів, а саме: ботанічний КВК, біологічні вечори з різних навчальних дисциплін, під час підготовки і проведення яких студенти мають можливість проявити свої творчі здібності і поглибити знання з предметів. Щорічно викладачами кафедри проводиться конкурс «Кращий майбутній вчитель біології», який дозволяє здобувачам предметної спеціальності 014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) зробити перші кроки у професію.

Кафедра доєднується до реалізації проєктів Житомирського державного університету імені Івана Франка: «Запрошений професор» та «PROСтудії від професіоналів». Іншими проєктами кафедри є «Школа юного біолога», «Різдвяні прикраси своїми руками» та «Розв'язування біологічних задач».

Кафедра дбає про розвиток та вдосконалення професійно-педагогічної майстерності науково-педагогічних працівників, сприяє проходженню підвищення кваліфікації у провідних вітчизняних вищих навчальних закладах і закордонних. Так, у 2021 році більшість викладачів кафедри пройшли міжнародне стажування за темою курсу «Формування компетентності та розвиток професійно-педагогічної майстерності викладача закладу фахової передвищої та вищої освіти» у Вищій школі агробізнесу в Ломжі (Польща).

ЛІТЕРАТУРА:

1. Астахова Л.Є., Гарбар Д.А., Киричук Г.Є. та ін. Ботаніка в таблицях і схемах: Посіб. для учн. загальноосвіт. навч. закл., абітур. та вчит./ за заг. ред. Киричук Г.Є. 2-ге вид., випр. та доп. Житомир, 2012. 272 с.

2. Житомирський державний університет імені Івана Франка. Природничий факультет. Кафедра ботаніки, біоресурсів та збереження біорізноманіття. Режим доступу: https://zu.edu.ua/biofak_kaf1.html

3. Киричук Г. Є., Константиненко Л. А., Довгаль І. В., Крамаренко С. С. Метод оцінки чисельності перифітонних найпростіших за відносною чисельністю їх стадій

розселення: пат. Україна: МПК G01 N 33/18, C 02 F 3/34. N 106789; заявл. 15.10.2012; опубл. 10.10.2014, Бюл. № 19. 4 с.

4. Киричук Г.Є., Корнійчук Н.М., Шелюк Ю.С. та ін Ботаніка (морфологія рослин) в таблицях та схемах: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. Житомир, 2012. 242 с.

5. Константиненко Л. А., Довгаль І. В. , Шевчук С. Ю. Спосіб визначення якості роботи систем очистки стічних вод: пат. Україна: МПК C 02 F 3/34, G01 N 33/18. № 95441; заявл. 29.05.2007; опубл. 10.08.11, Бюл. № 15. 4с.

6. Лишенко І. Д.,Міхеєва Г. М. Біологія. Запитання, задачі, вправи, тести. 7 клас: посібник для вчителів, учнів, студентів природничих факультетів. Житомир: Вид-во ЖДУім. І. Франка, 2013. 186 с.

7. Лишенко І. Д. Генетика з основами селекції. К.: Вища школа, 1994. 416 с.

8. Охріменко А.М. Книга для читання з ботаніки. К.: Рад. школа, 1972. 143 с.

9. Охріменко А.М. Шухова Е.В. Хрестоматія із зоології. К.: «Рад. школа», 1978. 160с.

10. Рідкісні і зникаючі види тварин Житомирщини: навчальний посібник / Стадниченко А. П., Вискушенко А.П., Киричук Г.Є. та ін. Житомир: Волинь, 2003. 176 с.